

kvenim dobrima, ženidbi, samostanima, o papi i koncilu.

Pripomenut nam je, da je knjiga urešena velikim mnoštvom slika i facsimila, za što se pobrinuo dr. Pavao Baumgarten, kućni prelat sv. Oca u Rimu.

Sadržinom i oblikom svojim knjiga služi kao slavnosna edicija na čast bečkomu „Leonovu društvu.“ Slabija joj je strana, kojoj nije moguće kod ovakove obradbe posve izbjeći, što se iste stvari u raznim člancima vraćaju.

Dr. K. Dočkal.

Dr. Fra Julijan Jelenić: Kultura i bosanski franjevci. I. svezak. Sarajevo 1912. str. 256. Cijena 3'50 K.

Pisac razlikuje u prošlosti bosanskih franjevaca tri epohe: prva siže do propasti bosanskoga kraljevstva (1463), druga do 1780, a treća u naše dane. Prve dvije epohe obradio je u ovom svesku. Djelo bi ispravnije nosilo naslov: Kulturno djelovanje franjevačke redodržave bosanske, jerbo se unutra opisuje povijest svih franjevaca, koji su u staro vrijeme sačinjavali bosansku redodržavu, a to su bili pored bosanskih također slavonski i dalmatinski fratri. Sam predmet je zanimiv, jer je dio kulturne povijesti našega naroda — polja, tako slabo u nas obrađena. U knjizi je sabran bogat materijal, ima dragocjenih podataka, do kojih ni povjesnici ne mogu lako doći. Djelo je pisano sa ljubavlju, pa će ga rado čitati svi prijatelji našega domaćega reda. Ipak Jelenićev rad ne odgovara pravo naučnim zahtjevima. Već njegova dioba epochâ nije historijski opravdana. Druga epoha završava očevidno godinom 1757., kada se je od bosanske redodržave odcijepila ona sv. Ivana Kapistrana, pa se je bosanska provincija stisnula na političke granice Bosne. Istina auktor poznaje dobro izvore za svoj predmet, ali za njihovu sadržinu nema oštre historijske intuicije, kojom bi nove poglede u stvar otvarao. Kostur podataka valja mesom i krvlju ispuniti, životom nadahnuti. Franjevci bili su pioniri kulture u našem narodu, ali sva veličina i važnost njihova rada razabira se često ne samo iz

općih historijskih navoda, nego i iz minucioznih detalja. Tako bi bilo od velike važnosti za kulturnu historiju znati, koja li je bila prosječna obrazba našega franjevca, koji način njegova života, njegove pastoračije, u kojem se obliku kretala tijesna veza između njega i između raje itd. Sav onaj misijonarski, pastoralni, socijalni, politički, književni, karitativni rad starih fratara valja sa svih strana na oko uzeti, pa kada si u tančine predmeta uronio, nužno zamijećuješ, što drugi nijesu zapazili i otkrivaš, što drugi nijesu slutili, sam se sobom otvara vidik na nove istine. Ovoga dubokoga pronicanja u vrela ne nalazim u Jelenića, nema u njega težnje za historijskom sintezom. — Nemilo mi je i to, što auktor ne vlada potpuno literaturom u svome predmetu. On ne pozna izvrsne radnje Hofferove i Pavičeve o povijesti bosanske biskupije; on ne zna za lijepu Barleovu študiju: Ranarnici i ljekarnici iz franjevačkoga reda, Zagreb, 1907., koja bi mu baš za njegovu svrhu izvrsno poslužila i novih mu pobuda dala. Potrebno je svojstvo dobrog povjesnika akribija. I tuj je prigovora. Jelenić ima čudne pojmove o raširenju protestantizma u Hrvatskoj (str. 148.); kada iz vrela navodi topografske podatke, ne ustanovljuje, kako bi trebalo, današnje nomenklature (na pr. str. 36, 159—60); pisca sv. Illyrika, kojega mora svaki naš historičar neprestano u ruci držati, sustavno nazivlje Farlati itd.

Očevidno pisac je naglo radio, pa mu djelo ne će polučiti u naučnim krugovima onoga uvaženja, kojemu se je nadao. Kada bude izlazilo u njemačkom jeziku, trebat će, da ga auktor temeljito revidira.

Dr. Svetozar Ritig.

B. Kurtscheid G. F. M.: Das Beichtsiegel. Freiburg i. B. Herdersche Buchhandlung. 1912. gr. 8° (XVI. u. 188 S.) M. 4.

Profesori bogoslovske fakulteta u Freiburgu u Breisgau (redaktori: Dr. G. Hoberg i Dr. G. Pfeilschiffer) izdaju već duže vremena stručne teološke studije po izvorima. Kao sedmi snopić izašlo je i naslovno djelo. Bit će od izvanredne koristi i dogmatičaru.